

#turvaa
tärkeimmät

TYÖTURVALLISUUSOPAS

Työturvallisuusjohtamisen
menettelyt pk-yrityksessä

OSA B

POHJANTÄHTI
Ihmisen kokoinen vakuutusyhtiö

TYÖTURVALLISUUSJOHTAMISEN KESKEISIMMÄT MENETTELYT

Työturvallisuusjohtaminen on helpompaa ja vaikuttavampaa, kun käytettävissä on johtamismenettelyjä. Menettelyistä keskeisimpiä ovat työtapaturmien, läheltä piti -tilanteiden, vaarojen ja poikkeamien tunnistaminen, ilmoittaminen ja tutkinta; vaarojen ja vaarallisen toiminnan havainnointi työpisteissä sekä työkohtaisten vaarojen selvittäminen ja riskien arviointi.

1. Työtapaturmista oppiminen

Kukaan ei halua joutua tapaturmaan, mutta on inhimillistä, että niitä saattaa sattua parhaimmasta työturvallisuustyöstä huolimatta. Silloin kun työtapaturma sattuu, siitä kannattaa ottaa opiksi, jotta vastaavaa ei pääse tapahtumaan uudelleen.

Työtapaturman satuttua

1. uhri toimitetaan hoitoon ja otetaan tarvittaessa yhteyttä läheisiin
2. tehdään ilmoitus vakuutusyhtiöön
3. vakava tapaturma ilmoitetaan myös viranomaiselle

4. kootaan ryhmä, joka tutkii tapauksen
5. sovitaan toimenpiteet vastaavan tapaturman välttämiseksi
6. tutkinnassa saadut opit tiedotetaan henkilöstölle.

Tutkinnassa selvitetään, miksi tapaturma pääsi käymään. Miksi-kysymys kannattaa esittää useita kertoja, jota juurisyyt tunnistetaan. Tämän jälkeen varmistetaan, ettei vastaavaa tapaturmaa enää satu tai sattumismahdollisuus pyritään ainakin minimoimaan.

Tutkiskele

1. teknisiä tekijöitä; oliko syy tapaturmaan esimerkiksi
  - viat tai puutteet koneissa ja työvälineissä tai niiden suojauksessa
  - materiaaleissa tai aineissa
  - merkinnöissä
  - valaistuksessa
  - liukkauden torjunnassa
  - järjestyksessä
  - siisteydessä tai hygieniassa
  - laite-ergonomiassa
  - miksi näin tapahtui?
2. inhimillisiä tekijöitä; oliko tapaturmassa mukana esimerkiksi
  - ohjeen vastaista toimintaa
  - osaamisen puutetta
  - ylituotumista
  - liikaa kiirettä, josta seurasi erehdys, virhe tai unohtaminen
  - eikö vaaraa havaittu tai ilmoitettu riittävän ajoissa
3. organisatorisia tekijöitä; esimerkiksi
  - puuttuiko ohjeita tai olivatko ohjeet vajavaiset tai virheelliset
  - eikö suoritukseen ollut koulutettu/perehdytetty riittävästi, eikä esimies ollut seurannut riittävästi tilannetta
  - eikö tehtävää ollut suunniteltukaan turvallisesti suorittaa
  - oliko riskikartoitusta tehty/eikö riskiä ollut siinä havaittu
  - oliko ostotoiminta tai kunnossapito toiminut puutteellisesti
  - miksi näin tapahtui?

Esimerkki

Henkilö liukastuu työpaikan ulkorappusilla pakkasaamuna töihin tullessaan.

Tutkinnassa havaitaan:

1. Valaistus oli heikko ja väärin ohjatusta rännistä oli päässyt jäätymään vettä oven eteen.
2. Henkilöllä ei ollut nastajalkineita. Hän puhui kävellessään matkapuheliimeen, jota laitto juuri taskuunsa kaatuessaan.
3. Organisaatiossa ei ole valistettu turvalliseen liukkaalla liikkumiseen eikä vaaraksi ole tunnistettu ränniä. Kukaan ei ollut tehnyt vaarailmoitusta kohteesta.

Toimenpiteiksi sovitaan:

1. Rännin kulma korjataan ja valaistusta lisätään.
2. Organisaatiossa innostetaan tekemään turvallisuushavaintoja myös ulkoalueista ja liikkumisesta.
3. Jokaisessa vuorossa esimies muistuttaa turvallisesta talviliikkumisesta. Suositetaan liukuesteiden hankintaa.

2. Läheltä piti -tilanteiden ja vaarojen ilmoittaminen

Yksi vaikuttavimmista turvallisuuden edistämiskeinoista on turvallisuushavaintojen vireä tekeminen ja niiden aktiivinen käsittely. Vaikuttavuus perustuu siihen, että koko henkilöstön - ja parhaimmissa tapauksissa myös vierailijoiden - silmät ja korvat ovat käytettävissä. Turvallisuushavainnointi pitää turvallisuustarkkaavaisuuden hereillä.

Tutkimuksissa ja työpaikkaesimerkein on todettu, että mitä enemmän havainnot tehdään ja mitä useampi niitä tekee, sitä vähemmän tapaturmia sattuu.

Turvallisuushavainnot kannattaa tehdä

- läheltä piti -tilanteista (esimerkiksi "Meinasin jäädä putoavan taakan alle. Laatikko tippui varastohyllyltä viereen.")
- havaituista vaaroista, vioista, puutteellisuuksista ja poikkeamista (esi-

merkiksi "Varaston hyllyllä on laatikko putoamassa. Ilmoitettu trukinkuljettajalle, joka korjaa asian.")

- itselle sattuneista virheistä, joista muutkin voisivat ottaa opeiksi (esimerkiksi "En huomannut pyöräilijää, joka ajoi puskan takaa työmaan parkkialueella eteeni. Onneksi pyöräilijä ehti jarruttaa. Ehdotus: näkymäeste poistetaan risteysalueelta.")
- vaarallisesta tai ohjeen vastaisesta käytöksestä (esimerkiksi "Hitsausuurut kulkeutuvat viereiseen työpisteeseen, koska kohdepoistoa ei ole suunnattu oikeaan kohteeseen")
- epäasiallisesta kohtelusta
- väkivallan uhasta.

Myös positiivisia turvallisuushavainnot kannattaa tehdä.

Esimerkki

Varastotyöntekijä saa haavan sormeensa avatessaan laatikkoa.

- Hän hakee ensiapukaapista desinfiointiainetta ja laastaria, jotka estävät tulehduksen. Samalla hän hakee suojaintarvikekaapista sopivat viiltosuojahanskat – ja työ voi jatkua.
- Kiitokset ensiapukaappia hoitavalle taholle ja suojainkaapista vastaavalle!

Työntekijöitä tulee muistuttaa siitä, että vaara tulee siitä ilmoittamisen lisäksi myös poistaa, mikäli se on mahdollista.

Turvallisuushavaintojen tekemiseen on helppoja lomakkeita ja digitaalisia välineitäkin tarjolla. Vähimmillään havainnon voi ilmoittaa valokuvaamalla vaara kännykällä ja lähettämällä kuva työpaikan järjestelmään.

Motivaation ylläpitämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi on tärkeää, että il-

moitukset käsitellään viipymättä ja tarvittavat toimenpiteet toteutetaan. Eri-tyisesti kaikki kriittiset läheltä piti -tilanteet kannattaa tutkia. Niissä olisi huonolla tuurilla voinut kuolla tai vammautua – ja voisi jatkossakin.

Turvallisuushavainnoista palkitsemista kannattaa harkita turvallisuustyön vauhdittamiseksi.

3. Vaarojen systemaattinen havainnointi

Vaarojen systemaattiseen työpisteittäiseen havainnointiin on käytettävissä validoituja menettelyjä, kuten Elmerit^{Ind} ja Log^{Log} teollisuuteen ja varastoihin; TR- ja MVR-mittarit rakennuksille.

Kussakin menettelyssä on valmis tarkastuslista asioita, joiden kunnossaolo selvitetään auditoimalla ko. työpistettä. Kuhunkin tarkastettavaan asiaan on kriteerit, joiden pohjalta kunnossa tai ei kunnossa -merkintä tehdään. Kyse ei ole siis mielipiteestä, vaan vaatimuksenmukaisuuden selvittämisestä. Jos asia ei ole kunnossa, se on pantava kuntoon.

Tarkastuslistalla voi olla esimerkiksi

- työskentely (ovatko "vaadittavat" kaikki henkilönsuojaimet käytössä ja työvaatetus asianmukainen, käytetäänkö työvälineitä oikein ja ovatko suojat paikallaan, havaitaanko riskinotokäytöstä)
- järjestys ja siisteys (kulkuväylät, työpiste, jäteastia, kulkuväylämerkinnät)
- kemikaalit (käsittely, merkinnät, varastointi)
- koneet ja laitteet (kunto, suojat, hallintalaitteet, hätäseis, lukitukset, rajaukset)
- ergonomia (onko fyysistä kuormitusta, onko työpisteen ja laitteiden ergonomia kunnossa)

- liikkuminen (korkealla tehtävä työ, käytävät, poistumistiet)
- työympäristötekijät (melu, ilma, lämpö, valo)
- ensiapu- ja palosammutusvälineistö.

Havainnointilistoja voi laatia myös itse, jolloin niissä voidaan ottaa huomioon parhaiten työpaikan omat ohjeet.

Mitä lähempänä 100% kunnossa -tilanteessa ollaan, sitä turvallisempaa sillä hetkellä työ on ja sitä vähemmän työtaturmia pääsee sattumaan. On myös todennettu, että "elmeri-työmailla" työt sujuvat jouhevammin ja toiminta on tuottavampaa. Oleellisimpia syitä päivittäiseen töiden sujumiseen on järjestys: tavarat löytyvät nopeasti ja ympäristö on visuaalisestikin järjestelmällisyyteen ohjaava.

Kunnossaolon prosenttikäyrää kannattaa päivittää ilmoitustaululle, jotta kaikki näkevät tuloksen ja kehityssuunnan. Se motivoi ylläpitämään ja kehittämään tasoa.

Tarkastuslistoja kannattaa tehdä myös vierailta työmailla tehtävään työhön "viime hetken turvallisuustseikeiksi".

Voit laatia vaarojen havainnointilistoja myös itse. Silloin voit parhaiten ottaa huomioon oman työpaikkasi ohjeet.

4. Vaarojen selvittäminen ja riskien arviointi

Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi on yksi Työturvallisuuslain (TTL 2002/738) keskeisimmistä vaatimuksista organisaatioille. Riskien tunnistamisella selvitetään ennakkoon ne tekijät, jotka voivat uhata työntekijöiden työturvallisuutta ja -terveyttä. Selvityksen ja arvioinnin pohjalta sovitaan toimenpiteet, joilla työturvallisuutta ylläpidetään. Toimenpiteet esitetään Työsuojelun toimintaohjelmassa ja toimenpidesuunnitelmassa.

Vaarojen selvittäminen ja arviointi on kohdistettava kaikkiin töihin työpaikalla mukaan lukien

- ennakoitavissa olevat huollot ja seisokit
- työt työpaikan ulkopuolella (aliurakointi ym.)
- ulkopuolisten työskentely työpaikalla
- eri ryhmien, kuten nuorten, naisten, vammaisten ja ikääntyvien erityistarpeet.

Valmiiden vaaralistojen avulla tunnistetaan, mitä vaaroja tarkasteltavassa työssä on. Arviointiin kannattaa nimetä vastuhenkilöt ja työryhmä. Tarvittaessa on käytettävä apuna asiantuntijoita ja mittauksia (esimerkiksi altistusmittaukset).

Vaaroja ovat esimerkiksi

- tapaturmat (liittyvät esimerkiksi koneisiin, laitteisiin, ympäristön epäjär-

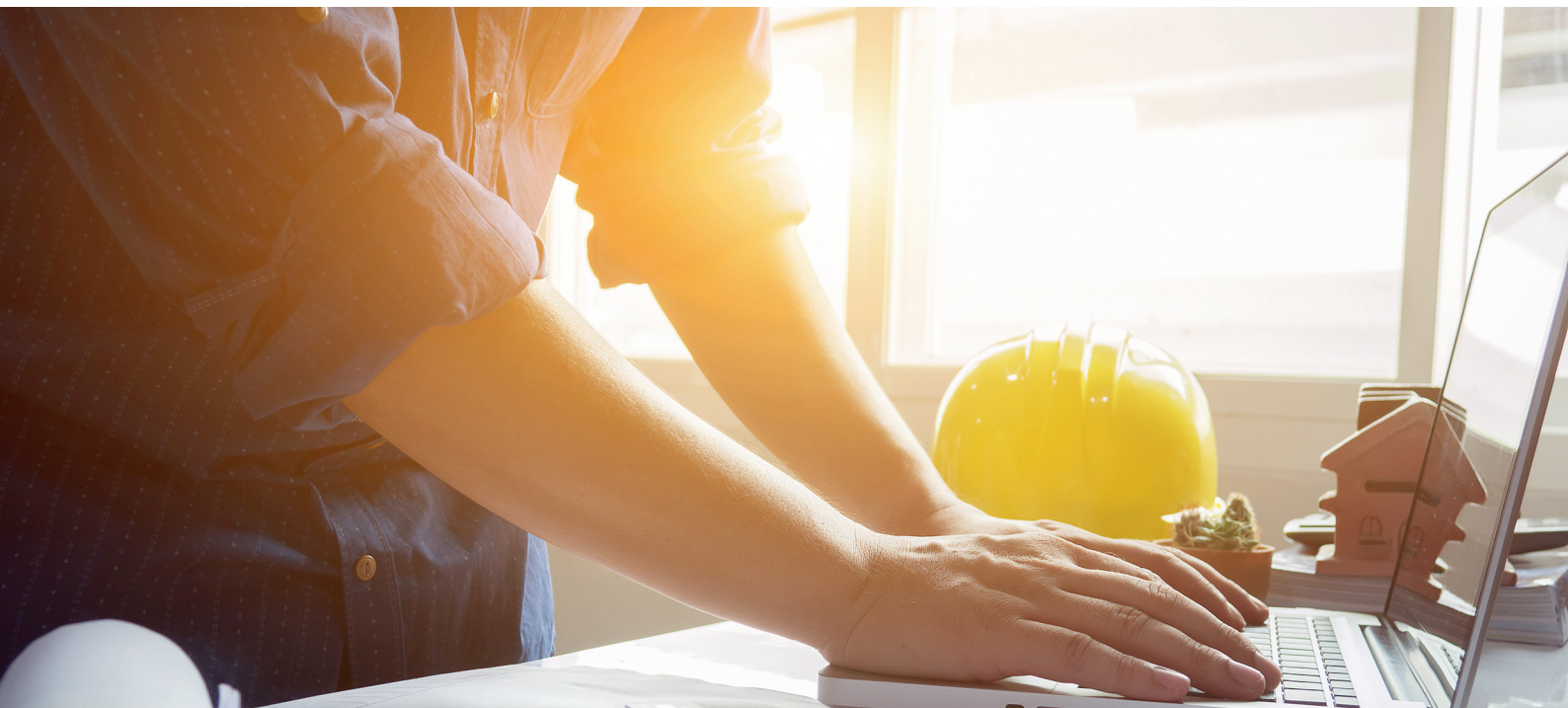
jestykseen, korkealla tehtävään työhön, sähköön, suljettuihin tiloihin)

- työn fyysiset tekijät (raskaat nostot ja siirrot, epäergonominen työpiste)
- kemialliset ja biologiset tekijät (aineet, materiaalit, pölyt, home)
- fysikaaliset tekijät (melu, värinä, valo, lämpö, säteily)
- psykososiaaliset tekijät (ilmapiiri, väkivallan uhka, kiire, työaika)
- palo- ja räjähdysvaarat (palokuorma, tulityöt, sähkölaitteet, kemikaalit)
- työliikenteen vaarat (trukit, sisäinen liikenne, merkinnät).

Jos vaara ilmenee, on pohdittava riskin suuruutta, joka voidaan arvioida numeerisesti

- miten vakava vamma vaaran toteutuessa seuraa, esimerkiksi voiko henkilö vammautua tai jopa kuolla, voiko useampi henkilö loukkaantua samalla tai voiko koko yhteisö lamaantua (asteikko esimerkiksi 1, 2, 3)
- onko mahdollista, että seuraus on jossain aikataulussa mahdollinen ja miten todennäköisesti, vai onko riski täysin hallinnassa esimerkiksi teknisin keinoin tai suojautumalla (asteikko esimerkiksi 1, 2, 3).

Kertolaskulla saadaan riskipistemäärä, esimerkiksi 1-9. Tätä lukua voidaan käyt-

tää laitettaessa toimenpiteitä tärkeys- ja kiireellisyyjärjestykseen. Jos työ arvioidaan riskisyydeltään esimerkiksi 9:ksi, kyse on ns. sietämättömästä riskistä. Kyseessä olevaa työtä ei saa tehdä ennen kuin riskiä on pienennetty. Asia on korjattava välittömästi.

Työn vaarojen selvittämisen ja arvioinnin pohjalta sovitaan toimenpiteet riskien poistamiseksi tai ainakin pienentä-

miseksi. Varmista, että toimenpiteet tulevat toteutetuiksi! Jos vaaraa ei pystytä poistamaan kokonaan, on tilannetta (ns. jäännösriskiä) seurattava.

Työturvallisuustekemiset kannattaa kalenteroida vuosikelloon niin, että toiminta jatkuu koko vuoden. Kullekin menettelylle on hyvä sopia tavoite ja seurata tavoitteen saavuttamista johtoryhmässä kuukausittain.

Esimerkki

- Tavoite on saada x määrä turvallisuushavaintoja/hlö/vuosi
- Tavoite on toteuttaa x-määrä tarkastuskierroksia/kk/yksikkö ja saada tuloksi x %/yksikkö

Muista!

1. Älä tee kaikkea kerralla.
2. Sitouta henkilöstö.
3. Kouluttaudu ja kouluta henkilöstöä menettelyihin.
4. Huolehdi kemikaaliturvallisuudesta (kemikaaliluettelo, käyttöturvallisuu- tiedotteet, työohjeet, riskienarviointi). Mikäli yrityksessäsi on käytössä paljon kemikaaleja, voi digitaalisen palvelun hankkiminen olla järkevää.
5. Hyödynnä työturvallisuusjohtamisen menettelyissä ja dokumentoinnissa valmiita lomakkeita ja digitaalisia ratkaisuja.
6. Sovi tavoitteet datan keruuseen ja seuraa niiden saavuttamista.
7. Kehitä yrityksen toimintapaja saatuun tietoon perustuen.

OTA YHTEYTTÄ
JA KYSY LISÄÄ!

POHJANTÄHTI KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ

Yritysassiakaspalvelu

020 763 4052

Sähköinen asiointipalvelu

oma.pohjantahti.fi

www.pohjantahti.fi

Y-tunnus: 0146905-4

POHJANTÄHTI
Ihmisen kokoinen vakuutusyhtiö

Pohjantähden puhelinnumeroihin soittaessasi maksat vain puhelinoperaattorisi hinnaston mukaisen matkapuhelinmaksun (mpm) tai paikallisverkkomaksun (pvm).